

เสลดพังพอนตัวผู้ ชองระอา ทองระอา ลิ่นงูเห่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Barleria lupulina* Lindl. วงศ์

Acanthaceae

ลักษณะพืช ไม้พุ่ม สูงประมาณ 1-2 เมตร แตกกิ่งก้านสาขามาก ต้นสีน้ำตาลอมเขียว ตามข้อของลำต้นและโคนก้านใบมีหนามแหลมคมสีน้ำตาลขอละ 2 คู่ กิ่งและก้านมีสีน้ำตาลแดง ใบเป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้ามกันเป็นคู่ ใบรูปรียาว กว้าง 2.5 เซนติเมตร ยาว 5-7 เซนติเมตร โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ผิวใบเกลี้ยง พื้นใบมีสีเขียวเข้มและมัน เส้นใบและก้านมีสีแดง ก้านใบสั้น ยาวประมาณ 5 มิลลิเมตร และโคนก้านมีหนามแหลมหนึ่งคู่ สีม่วงซีด ดอกออกเป็นช่อตั้ง ออกที่ปลายยอด ช่อยาวประมาณ 3-9 เซนติเมตร ช่อดอกอ่อนมองเห็นใบประดับรูปกลมรีขนาด 1-2 เซนติเมตร หุ้มดอกไว้ภายใน ใบประดับขนาดใหญ่เรียงกันเป็นรูปทรงกระบอกสีน้ำตาลแดง ปลายใบมีสีม่วง เมื่อดอกโตเต็มที่ จะโผล่เลยกลีบประดับออกมา โคนกลีบดอกติดกันเป็นหลอดสี่เหลี่ยม ปลายแยกเป็น 2 ปาก ปากบนมีกลีบมนขนาดใหญ่มี 4 กลีบ กลีบล่างมี 1 กลีบเล็กกว่า กลีบดอกร่วงง่าย ผลเป็นฝักรูปไข่ ภายในผลมีเมล็ด 2-4 เมล็ด⁽¹⁾

ส่วนที่ใช้ ใบ

สรรพคุณ แก้โรคริม งูสวัด แก้ลมพิษ แก้พิษงูกัด แก้ไฟลามาทุ่ง แก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย มีฤทธิ์ลดอาการอักเสบ

ตำรายาไทย ใช้ ใบ มีรสจืดเย็น แก้โรครีม งามูสัตว์ (โดยใช้ใบสดครั้งละ 1 กำมือ ตำให้ละเอียดแทรกพิมเสน เล็กน้อย นำมาทา หรือนำผสมสุราแล้วพอกบ่อยๆ บริเวณที่เป็น) หรือตำกับสุรา คั้นเอาน้ำดื่ม เอากากพอก แก้ฝีที่ ฝ่ามือ แก้ลมพิษ แก้พิษงูกัด แก้ไฟลามทุ่ง แก้แผลกลาย หรือนำใบสด 2-10 ใบ ขยี้หรือตำให้แหลก นำมาทาหรือ พอก แก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย แผลฟกช้ำจากการกระทบกระแทก แผลมีเลือดออก ราก มีรสจืดเย็น ฝนกับสุรา ดื่ม ทาแก้พิษงู แมลงสัตว์กัดต่อย ถอนพิษตะขาบ แผลง่อม⁽¹⁾

ขนาดที่ใช้ นำใบสด 2-10 ใบ ขยี้หรือตำให้แหลก แทรกพิมเสนเล็กน้อย นำมาทา หรือผสมสุราแล้วพอกแผล รักษาอาการอักเสบ ถอนพิษ รักษาแผลร้อนในปาก ริม งามูสัตว์

- ใช้ใบเสลดพังพอนสด 10-20 ใบ นำมาตำผสมกับเหล้าหรือน้ำมะนาว คั้นเอาน้ำดื่มหรือเอาน้ำทาแผลและเอากาก พอกแผล

- ใช้ใบเสลดพังพอน 1,000 กรัม หมักใน alcohol 70 % 1,000 ซีซี. หมักไว้ 7 วัน นำมากรองแล้วเอาไประเหยให้ เหลือ 500 ซีซี. เติม glycerine pure ลงไปเท่ากับจำนวนที่ระเหยไป (500 ซีซี.) นำน้ำยาเสลดพังพอนกรีเซอร์รินที่ ได้ทาแผลริม งามูสัตว์ แผลร้อนในปาก ถอนพิษต่างๆ

ทาบบริเวณที่แมลงสัตว์กัดต่อยเป็นผื่นคัน ใช้ใบสด 5-10 ใบ ตำขยี้ทาบบริเวณที่เป็นแผลแพ้ จะยุบหายได้ผลดี แก้แผลน้ำร้อนลวก ใช้ใบตำเคี้ยวกับน้ำมันมะพร้าวหรือน้ำมันงา เอากากพอกแผลที่ถูกน้ำร้อนลวกหรือไฟไหม้ แผล จะแห้ง นำใบมาตำให้ละเอียดผสมกับสุรา ใช้พอกบริเวณที่ถูกไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก มีสรรพคุณดับพิษร้อนได้ ดี^(2,3)

ข้อมูลเพิ่มเติม

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของเสลดพังพอน

- จากการทดลองในสัตว์พบว่า ใบเสลดพังพอนมีฤทธิ์ลดอาการอักเสบ สารสกัดจากต้นเสลดพังพอนตัวผู้จะมีสารจำพวก iridoid ที่ช่วยบรรเทาอาการอักเสบและมีฤทธิ์ต่อต้านเชื้อไวรัสได้ด้วย เช่น โรคนูสวัด จึงสามารถนำมาใช้เป็นยารักษาอาการอักเสบของโรครีมหรือแมลงสัตว์กัดต่อยได้^(4,5)
- สารสกัดด้วยเมทานอลจากส่วนที่อยู่เหนือดินของต้นเสลดพังพอนตัวผู้ เมื่อนำมาใช้กับหนูแรทที่ถูกทำให้เป็นเบาหวาน พบว่ามีฤทธิ์ลดน้ำตาลได้ปานกลาง มีฤทธิ์ลดการอักเสบแบบเฉียบพลันและแบบเรื้อรังในหนูแรท โดยไม่ทำให้เกิดแผลในกระเพาะอาหาร สารสกัดด้วยคลอโรฟอร์มจากส่วนที่อยู่เหนือดินของต้นเสลดพังพอนตัวผู้มีฤทธิ์ช่วยลดอาการปวดในหนูเม้าส์ที่ทำให้เกิดอาการปวดด้วย acetic acid (formalin) แต่ใช้ไม่ได้ผลกับอาการปวดจากความร้อน⁽⁶⁾

เอกสารอ้างอิง

1. Faculty of Pharmaceutical Sciences Ubon Ratchathani University. Barleria lupulina Lindl. [Internet]. <http://www.phargarden.com/main.php?action=viewpage&pid=120>

2. สรรพคุณสมุนไพร 200 ชนิด, สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. “เสลดพังพอนตัวผู้ (ของระอา)”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.rspg.or.th/plants_data/herbs/herbs_20_7.htm
3. สรรพคุณสมุนไพร 200 ชนิด, สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. “เสลดพังพอนตัวเมีย (พญาปล้องทอง).” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.rspg.or.th/plants_data/herbs/herbs_20_6.htm
4. หนังสือสมุนไพรสวนสิริรุกขชาติ. (คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล). “ของระอา”. หน้า 61.
5. หนังสือสารานุกรมสมุนไพรไทย-จีน ที่ใช้บ่อยในประเทศไทย. (วิทยา บุญวรพัฒน์). “เสลดพังพอนตัวผู้”. หน้า 560.
6. สมุนไพรที่ใช้ในงานสาธารณสุขมูลฐาน, สำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. “เสลดพังพอน”. เข้าถึงได้จาก : www.medplant.mahidol.ac.th/pubhealth/.